

1922. JUNIUS 15.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

LXI. ÉVF.

KÖZLÖNYE

11—12. FÜZET

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 15-én.

* Előfizetési díj egy évre 160 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 K alapítványt tettek, valamint a rendes tagok az esedékes alap. kamat, illetőleg 20 K évi tagsági díj, valamint az 1922. évre alapító és rendes tagokra nézve egyaránt kivett 40 K pótdíj fejében kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 K-nál kevesebbet alapítottak, ezen felül 10 K-t fizetnek.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. em.

← A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék, →

(Telefon : 37—22.)

Horváth Sándor

(1850—1922)

Mindnyájunk osztatlan megbecsülésére, tiszteletére és halálára méltó nagy halottja van újra a magyar erdőgazdaságnak, Csonkamagyarország megbénult erdőgazdaságának.

Az a szinmagyar érzésű, puritán gondolkozású, lelkes harczosa erdészetünknek hajtotta fejét egy egész élet fáradhatatlan munkássága után — hazájával s hatalmas alkotásaival együtt erejében összeomolva — örök nyugalomra, aki egyszemélyben legtöbbet termelő munkása, legtermékenyebb üttörője, leghivebb zászólóvivője és legönzetlenebb vezéralakja volt, hivatalos és társadalmi téren egyaránt, annak a gazdasági ágának, amelynek szolgálatába szegődött, s amelynek évtizedek nehéz küzdelmei árán elért felvirágoztatásában az érdem oroszlánrészre őt illeti meg.

Minden vitán felül áll, hogy a magyar erdőgazdaság történetében külön korszakot jelent az a fellendülés, amely az első erdőtörvény megalkotásával vette kezdetét, rohamos erőgára-

podással terjedt és emelkedett három évtizeden át, amikor a magyar erdőszet kívülről a becsületesen teljesített eredményes munka elismerésének, belülről pedig egy még magasabb színvonalra jutást ígérő munkaanyagnak, munkaerőnek és munkakészségnek birtokában, nagy bizakodással kezdetet és kezdett hozzá Nagymagyarország jövőendő hatalmas erdőgazdaságpolitikájának új törvénnyel való megalapozásához.

Feledhetlen halottunk kegyelettel őrzött emlékét a legigazabban és a legerdemesebben annak megállapításával tisztelhetjük meg, hogy aki majd megírja a magyar erdőgazdaság nagyratörő s nagy eredményekben gazdag első korszakának történetét, ezzel együtt elválaszthatatlan benső kapcsolatban akaratlanul megírja egyszersmind Horváth Sándor munkáséletének történetét is — és viszont!

Pályafutása kezdetén akkor kapcsolódott be a magyar erdőgazdaság életműködésébe, amikor azidőbeli nagyjaink évekre terjedő szívós küzdelemmel kiharcolták az okszerű erdőgazdálkodás rendszerbe foglalt jogelveinek törvénybeiktatását s az életbelépett 1879:XXXI. t.-cz. végrehajtásának sok irányú feladata súlyos megpróbáltatásképen nehezedett a kezdetleges létszámu tisztviselőkarra.

Horváth Sándor kiváló készséggel, belföldön s külföldön szerzett alapos és kiterjedt elméleti ismeretekkel s változatos tanulmányutak tapasztalataival felszerelten állott munkába az új erdőtörvény végrehajtásának központi irányításánál és ettől az időponttól kezdve nem merült föl egyetlen jelentősebb kérdés, melynek megoldásánál, egyetlen nagyobb szabásu ügy, amelynek rendezésénél, egyetlen elvi jelentőségű vagy egyébként fontos kormányintézkedés, amelynek kibocsátásánál közvetlen munkával avagy véleménynyilvánítással hathatósan közre nem működött volna.

Hogy a sok gáncsvetéssel szemben csak ismételt megalkuvásos átgyúrás árán kifermálódott új erdőtörvény nem hibátlanul és hiánytalanul tökéletes alkotás, a törvény megalkotóival együtt, mint az akkori gazdasági irányzat és uralkodó jogfelfogás alapos ismerője, jól tudta Horváth Sándor is. Ennek mélyreható belátása világosan megjelölte és megvilágította azt az utat, amelyen megindult, amelyről le nem tért s amelyen korszakos mértföldkövek-

ként rakta le egymás után teremő erejének országos hasznú alkotásait.

A magyar erdőgazdaság általános felvirágoztatásának akarása tölti be aggódo lelket. Ezért nem kapcsolódik be az állami erdőgazdaság — már természeténél fogva is — rendszeresebb folyamatának szervezetébe. A szakértő tanácsadók híján, igazi érdekeik helyes mérlegelésére szinte képtelen erdőbirtokosok ügyét karolja föl, helyesen látva meg ennek nagy egészében ép oly országos nagy fontosságát.

Egymásután létesülnek az erdőtörvény 17. §-a alá tartozó községi, volt urbéres és más közbirtokossági s egyéb ilyen kisebb kötött forgalmu erdők rendszeres gazdálkodásának intézésére a a közös erdőtiszti szervezetek, amelyeknek központi irányítása az ő kezében van s amelyek működésének folytonos fejlesztése és szabályozása rendén — másfél évtizeden át — halomra gyűjti gazdag tapasztalatait, hogy azok birtokában rendszerbe foglalja s kiforrott meggyőződésének ellenállhatlan erejével külön törvénybe ígtattassa egyrészt az említett erdőbirtokok állami kezelésének intézményét, másrészt — ugyancsak uttörő munkát végezve — a volt urbéres és más közbirtokosságok belső ügyvitelének szabályozását.

Az állami kezelés intézményének országos megszervezésével az állami erdőfelügyelet mostohán megszervezett intézményének is segítségére jött, amennyiben ez a törvény életbelépése után fokozottabb mértékben irányithatta a magán erdőbirtokokra fontos hivatásának gyakorlását.

Nagy erdőgazdasági üzem rentábilis berendezésének megszervezése tekintetében mélyen járó gondolkodásának, széleskörű ismereteinek, kiváló gyakorlati érzékének és tervező képességének a volt naszódvidéki községek erdeinek gazdasági kezelésére vonatkozó 1890:XIX. t.-cz. megalkotásával s a törvény végrehajtásának központi irányításával adta bizonyosságát, amely utóbbi feladatkörben a számos nagyfontosságú ügy legnagyobb részét bámulatos termékenységű munkaerejével személyesen intézte.

A nyomósabb ügyekkel való ez a közvetlen foglalkozás, amelynél mindig biztosan támaszkodhatott éles megfigyelő és kritikai képességére s másfelől ritka emlékezőtehetsége, amely évtizedeken át hiven megőrizte számára azokat a tapasztalatokat,

amelyeket az erdőgazdaság gyakorlati kérdéseinek tényleges megoldása tekintetében a helyszínen szerzett, — világos magyarázatot adhatnak arra nézve, hogy oly rövid külső szolgálat után és utóbb hivatalos utazásainak csak a legszükségesebb esetekre szorítása daczára miért tudta oly szilárdan megállani helyét eminenter gyakorlati kérdéseknek nemcsak megoldása, hanem ilyeneknek kezdeményezése tekintetében is, s nemcsak hivatalos munkakörében, hanem az erdőgazdasági érdekek megvédelmezésére hivatott társadalmi szervezetnek, az Országos Erdészeti Egyesületnek működési terén is, ahol évtizedeken át éltető lelke, legfőbb irányítója s egyuttal legkiadósabb munkása volt az ott folyó munkának.

Igaztalanság volna külön meg nem emlékezni arról a szívósan kitartó küzdelemről, amelyet az erdészet, helyesebben mondva a földművelésügy legnehezebb kérdésének: a kopár- és vízmosásos területek termővé tételének felkarolása és megoldása érdekében ugyancsak évek során át következetesen kifejtett. A feladat mérhetetlen nagyságával szemben aránytalanul kis lépésekkel haladhatott előre a pénzügyi nehézségek miatt, mig nem végre akadt pénzügyminiszter, akit megdönthetlen számadataival eredményesen sikerült meggyőznie a kívánt sok milliós befektetéseknek feltétlenül biztos és előnyös rentabilitásáról. Sajnos, a tervek megvalósításáról, a hiányos törvényeket pótló kormányrendeletek végrehajtásáról már lekéstünk. Nagymagyarország gazdaságpolitikájának rövidlátását Csonkamagyarországnak kell megszenvednie.

Fáradhatlan munkásságának gazdag eredményei közül néhány legfontosabbat azért kellett így közelebbről szemügyre vennünk, hogy azokon át igaz mivoltában láthassuk meg Hörváth Sándornak inkább magába mélyedő, mintsem zárkózott egyéniségét. Egész lelkével az erdőgazdaságnak élt, minden gondolata a magyar erdészet felvirágoztatására irányult s egyforma szeretettel és gondossággal keresett és karolt föl minden kérdést, amely puritán kötelességtudással megbecsült hivatása körét illette.

Páratlan munkabírást és kitartást jellemzi, hogy amikor pályafutásának végéhez közeledve, évtizedeknek sikerekben gazdag munkássága után teljes megnyugvással letehetette volna alkotásokra teremtett tollát, ifju erőt megszegyenítő rugalmassággal fogott hozzá legnagyobb művének, a magyar erdőgazdasági jog-

szabályok kodexének egybeállításához. Megértette és magától el nem hárítható kötelességének ismerte el, hogy ezt a nagy feladatot a magyar erdőgazdaság jövő fejlődésének új megalapozása érdekében még neki kell magára vállalnia és lelkesítően teljesítenie, mint aki a sors kegyelméből az első magyar erdőtörvény életbelépésétől kezdve úgy ennek, valamint az utóbb alkotott törvényeknek végrehajtásánál egyedül szerezhette meg a tapasztalatoknak legteljesebb bőségét.

Az *erdőkről* című törvényjavaslat előadói tervezete az indokolással együtt elkészült. De akkor már a világháborúnak minden alkotó munkát visszariasztó ádáz fürgetege viharzott át egész Európán. Aggódo remegéssel féltettük hazánk sorsát, — és jött a vég, a becsületes harcosok veresége, az ország összeomlása, kiraboltatásunk, megcsufoltatásunk, megcsönkítatásunk.

Erdőkoszoruzta Nagymagyarország helyett — fainséggel fenyegetett Csonkamagyarország.

Ennek megérése volt elviselhetlenül keserű jutalma Horváth Sándor munkás életének.

Az igaz és becsületes magyar sorsa évezreden át.

*

Horváth Sándor életrajzát az Erdészeti Lapok 1905. évi I. füzetének vezető cikkében ismertettük legutóbb. Az ott közölt adatok kiegészítéseképpen feljegyezzük, hogy az 1905. év folyamán kineveztetett az erdészeti államvizsgáló bizottság elnökévé; az 1919. év február havában helyettes államtitkár lett s ebben a minőségben vonult egy hónappal utóbb állandó nyugalomba.

Az Országos Erdészeti Egyesület azzal fejezte ki elismerését és háláját nagy érdemeivel szemben, hogy 1906-ban megfestette képét a közgyűlési terem számára, 1920-ban pedig tiszteletbeli elnökévé választotta meg.

Egészsége akkor rendült meg nagyon aggasztóan, amikor utolsó nagy művének befejeztével a világháború sulyos fordulatai valósággal lehetetlenné tettek minden rendszeres munkát, jövőbe kapcsolódó tervezgetést — a napi kérdések sulyos robotmunkáján kívül.

Testben, lélekben össze-összeroskadt; bizalmát hazánk sorsának jórafordulása tekintetében egészen elveszítette s nyugalomba-

vonulása után hónapról-hónapra gyengülő ereje alig birt megküzdeni az újra és újra visszatérő betegséggel. Halála megváltás volt utolsó napjainak nagy szenvedéseitől.

Mély megilletődéssel, sulyos töprenkedés közepette a gondviselés felől, azzal a keresztényt békitő gondolattal kísértük utolsó útjára, hogy a becsületes kötelességteljesítésnek mindenképp tiszteletére méltó martirját temetjük, aki egész életét a munkának áldozta.

(A)

A gyertyán terjeszkedéséről.

Írta: Béky Albert m. kir. főerdőtanácsos.

Szakirodalmunkban és a gyakorlati életben sok szó esett mostanában a gyertyán térfoglalásáról, amely kiváltképpen a Bükk-hegységben jelentkezik.

A gyertyán terjeszkedése és a bükk visszaszorulása szoros összefüggésben van az erdő természetes felujulásával, különösen a természetes felujulás feltételeivel s így, mielőtt magát a czim szerinti kérdést tárgyalnám, legyen szabad a felujulás feltételei közül azokkal foglalkoznom, amelyek a czim szempontjából fontosabbak; ezek: a talaj fizikai és vegyi tulajdonsága, a szél, a világosság, a talaj és a levegő vztartalma.

A sikeres felujuláshoz a talajnak az a *fizikai állapota* a legkedvezőbb, amelyet beéredettnak mondunk. Az ilyen talaj porhanyó, de mégis annyira megülepedett, hogy részei egymáshoz simulva szervesnek mondható összefüggésben vannak egymással; felszíne nem tömött, nem cserepes. A hajcsövek meglévő hálózata alulról akadálytalanul áramolhat fel a víz, felülről pedig a talajlikacsokon a levegő, és beszívároghat a légköri csapadék. Az ilyen talajban erőlyesen történnek meg azok a folyamatok, amelyek a kedvező növénytenyésztet eredményezik. A beéredett talajhoz hozzátartozik több-kevesebb televény és vztartalom. Száraz talaj beéredett nem lehet. A beéredett talajt jelzik a rajta tenyésző gyöngéd erdei gyomok, mint a madársóska, szagos-müge stb., míg a fű már azt jelenti, hogy a talaj a beéredés fokán tulment s főleg, hogy üdeségét elveszítette.